

УДК 615.1:614.2

DOI <https://doi.org/10.32782/health-2025.3.14>

ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІКАРСЬКИХ ПРИЗНАЧЕНЬ ТА ВІДПУСКУ ЛІКІВ ЗА ЕЛЕКТРОННИМИ РЕЦЕПТАМИ ДЛЯ ПАЦІЄНТІВ З ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ

Немченко Алла Семенівна,
доктор фармацевтичних наук, професор,
професор кафедри організації та економіки фармації
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
ORCID: 0000-0003-1601-8881

Ляденко Анна Василівна,
PhD,
головний спеціаліст відділу роботи з договорами про реімбурсацію
Національна служба здоров'я України
ORCID: 0000-0003-4023-770X

Лебедь Сергій Олександрович,
PhD, доцент,
старший викладач кафедри хіміко-фармацевтичних дисциплін
КЗВО «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради
ORCID: 0000-0002-4368-2123

Дослідження присвячене аналізу структури лікарських призначень та відпуску ліків за електронними рецептами для пацієнтів із психічними розладами в рамках програми державних гарантій медичного обслуговування населення (далі – програма медичних гарантій), зокрема програми реімбурсації. Під час дослідження було встановлено, що загальна кількість лікарів за спеціальностями, які можуть виписувати рецепти за програмою реімбурсації, у період 2021–2024 років становила від 34 695 до 37 325 надавачів, кількість створених електронних рецептів у 2024 році налічувала 362 355 записів, частка погашених аптечними закладами рецептів – 89,9% від загальної кількості виписаних рецептів. Кількість лікарів, які надають спеціалізовану медичну допомогу, є значно меншою, тому потреба в залученні надавачів первинної медичної допомоги є пріоритетним завданням для забезпечення доступу пацієнтів до отримання такої допомоги.

Також було проведено аналіз виписаних рецептів за трьома напрямками фінансування з розподілом за регіонами, а саме за програмою медичних гарантій, обсягом коштів пацієнтів і видатків з місцевого бюджету. Водночас детальний аналіз груп міжнародних непатентованих назв (МНН) щодо лікарських засобів (ЛЗ) дозволяє відстежити структуру виписування рецептів для кожної групи станів (нозологій) пацієнтів із психічними розладами (ПР). Результати проведеного аналізу свідчать про важливість розширення програми медичних гарантій для пацієнтів із психічними розладами. Згідно з результатами порівняльного аналізу виписаних і погашених електронних рецептів з розподілом за регіонами, спостерігається тенденція до суттєвого зменшення погашених рецептів на препарати, які пацієнти купують власним коштом, що свідчить про зростання витрат з кишень громадян, а також необхідність проведення моніторингу й оцінювання ефективності роботи програми реімбурсації для підвищення доступності лікарських засобів для пацієнтів.

Ключові слова: лікарські засоби, електронні рецепти, лікарські призначення, психічні розлади, програма медичних гарантій, реімбурсація.

Alla Nemchenko, Anna Liadenko, Serhii Lebed. Research on medicine prescriptions and dispensing of medicines using electronic prescriptions for patients with mental disorders

The study is devoted to the analysis of the structure of medical prescriptions and dispensing of medicines according to electronic prescriptions for patients with mental disorders within the framework of the state health care guarantee program (hereinafter referred to as the health guarantee program), in particular the reimbursement program. During the study, it was found that the total number of doctors by specialty who can prescribe prescriptions under the reimbursement program in the period from 2021 to 2024 was from 34 695 to 37 325 providers, the number of electronic prescriptions created in 2024 amounted to 362 355 records, the percentage of prescriptions paid by pharmacies was 89,9% of the total number of prescriptions issued. At the same time, the number of doctors providing specialized medical care is significantly lower, therefore the need to involve primary care providers is a priority task to ensure patient access to such care.

An analysis of prescriptions issued was also conducted for three areas of financing with a distribution by region, namely, by the medical guarantee program, the volume of patient funds and expenditures from the local budget. At the same time, a detailed analysis of groups of international non-proprietary names (INN) for medicines (MEDs) allows us to track the structure of prescriptions for each group of conditions (nosologies) of patients with mental disorders (MDs). The results of the analysis indicate the importance of expanding the medical guarantee program for patients with MDs. According to the results of a comparative analysis of issued and redeemed electronic prescriptions with a distribution by region, there is a trend towards a significant decrease in redeemed prescriptions that patients purchase at their own expense, which indicates an increase in out-of-pocket expenses for citizens, as well as the need to monitor and assess the effectiveness of the reimbursement program to increase patient access to MEDs.

Key words: medicines, electronic prescriptions, medical prescriptions, mental disorders, medical guarantee program, reimbursement.

Вступ. Вітчизняна система охорони здоров'я нині має розгалужену кількість медичних і аптечних закладів, відстань між ними може різнитись як у міській, так і в сільській місцевості. Наявність лікарів-спеціалістів у медичних закладах, кількість лікарських призначень і виписаних рецептів, а також доступ до аптек, де пацієнти можуть отримувати ліки, є надзвичайно важливими чинниками щодо надання якісної та доступної медико-фармацевтичної допомоги (далі – МФД) пацієнтам у рамках реалізації програми медичних гарантій.

Правила виписування рецептів за програмою реімбурсації, що затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ) України від 19 липня 2005 р. № 360, передбачають електронний формат виписування лікарських засобів (далі – ЛЗ) за міжнародними непатентованими назвами (далі – МНН), винятком є території, де ведуться активні бойові дії, тому медичні заклади мають право виписувати паперові рецепти, а аптеки проводять відпуск ліків за встановленою формою такого рецепта.

Кожна із груп станів (нозологій), за яким виписують електронні рецепти, має свої особливості не тільки в підходах до лікування, але і в маршруті для пацієнта. Що стосується пацієнтів із психічними розладами (далі – ПР), то проведення діагностики та встановлення діагнозу мають право суто лікарі-спеціалісти, кількість яких обмежена, що ускладнює процес лікування і впливає на перебіг хвороби. Важливо зазначити, що виписування рецептів чітко пов'язане з діагнозом пацієнта, який встановив лікар-спеціаліст і який безпосередньо впливає на лікарські призначення препаратів за МНН.

Нині в Україні діють державні програми для забезпечення пацієнтів із ПР необхідною МФД, зокрема забезпечення ЛЗ, що відбувається згідно із постановами Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 17 серпня 1998 р. № 1303 та від 24 грудня 2024 р. № 1503 [1; 2]. Водночас значна частина ЛЗ купується пацієнтами власним коштом, що є соці-

ально-економічною проблемою, яка потребує детального аналізу процесів лікарських призначень та рецептурного відпуску ліків з аптек.

Значний внесок у дослідження проблематики та шляхів удосконалення рецептурного відпуску ЛЗ зробили такі вітчизняні вчені, як А.С. Немченко, Л.О. Гала, О.П. Гудзенко й інші [3–5]. Результати опитування фармацевтів щодо відпуску електронних рецептів були висвітлені в публікаціях Ю.В. Корж, Л.В. Терещенко й інших [6].

Метою роботи стало проведення аналізу лікарських призначень пацієнтам із ПР за програмою медичних гарантій, а також рецептурного відпуску ЛЗ – погашення електронних рецептів в аптеках за період із 2021 р. по 2024 р.

Матеріали та методи дослідження. Були використані дані Національної служби здоров'я України (далі – НСЗУ) щодо кількості лікарів за спеціальностями та посадами, що зареєстровані в електронній системі охорони здоров'я (далі – ЕСОЗ) та можуть виписувати рецепти пацієнтам із ПР; кількість виписаних лікарями рецептів на препарати за МНН пацієнтам із ПР за регіональним розподілом; кількість аптечних закладів, які мають договір з НСЗУ; нормативно-правові акти; аналітична інформація НСЗУ.

А також були використані методи системного аналізу: систематизації, наукового узагальнення, аналітичний і графічний.

Результати дослідження та обговорення. Рецепти пацієнтам за програмою медичних гарантій, зокрема програмою реімбурсації, виписують відповідно до наказу МОЗ України від 17 серпня 1998 р. № 360, що містить такий перелік лікарських спеціальностей, за якими фахівці можуть виписувати рецепти на препарати за МНН для пацієнтів із ПР:

– лікарі за спеціальностями психіатрія, дитяча психіатрія – на ЛЗ для лікування розладів психіки та поведінки;

– лікарі за спеціальностями психіатрія, дитяча психіатрія, неврологія, дитяча неврологія – на ЛЗ для лікування епілепсії;

– лікарі за спеціальністю неврологія – на ЛЗ для лікування хвороби Паркінсона;
– лікарі за спеціальностями психіатрія, дитяча психіатрія, наркологія – на ЛЗ для надання паліативної допомоги особам з розладами психіки та поведінки;
– лікарі, які надають первинну медичну допомогу (далі – ПМД) та можуть виписувати електронні рецепти на підставі лікарських призначень, внесених до системи лікарем відповідної спеціальності [7].

На початковому етапі дослідження був проведений аналіз розподілу лікарів за спеціальностями, що зареєстровані в ЕСОЗ за період із 2021 р. по 2024 р., зокрема для лікування ПР, результати відображено в таблиці 1.

Отримані результати аналізу свідчать про поступове збільшення спеціалістів, за винятком спеціальностей педіатрія та терапія, які демон-

струють динаміку до зниження у 2024 р. Потрібно зауважити, що один лікар може мати декілька спеціальностей, тому нами окремо було відображено саме загальну кількість лікарів за спеціальностями та лікарів, які зареєстровані в ЕСОЗ.

Надалі нами був проведений аналіз регіонального розподілу даних стосовно лікарів за спеціальностями, що встановлені законодавством, за 2021 та 2024 рр., який не включав лікарів, що можуть надавати ПМД, зокрема лікарів загальної практики – сімейної медицини, терапії, педіатрії, результати представлені на рисунку 1.

Вищезазначені категорії лікарів можуть виписувати тільки повторні рецепти для пацієнтів із ПР за попередньо створеним лікарем-спеціалістом планом лікування (винятком є призначення лікарем загальної практики – сімейної медицини препаратів за МНН для лікування болю та надання паліативної допомоги). Важливо відмі-

Таблиця 1

Кількість лікарів за лікарськими спеціальностями, які зареєстровані в електронній системі охорони здоров'я за 2021–2024 рр.

Лікарські спеціальності	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Загальна практика – сімейна медицина	16 373	16 954	17 355	17 323
Педіатрія	5 354	5 498	5 572	5 506
Терапія	4 023	4 242	4 335	4 319
Психіатрія	2 734	2 809	3 069	3 299
Дитяча психіатрія	323	334	358	364
Неврологія	5 203	5 304	5 581	5 763
Дитяча неврологія	685	708	742	751
Загальна к-ть лікарів за спеціальностями	34 695	35 849	37 012	37 325
Загальна к-ть лікарів, які можуть виписувати рецепти пацієнтам з ПР	34 267	35 328	36 341	36 569

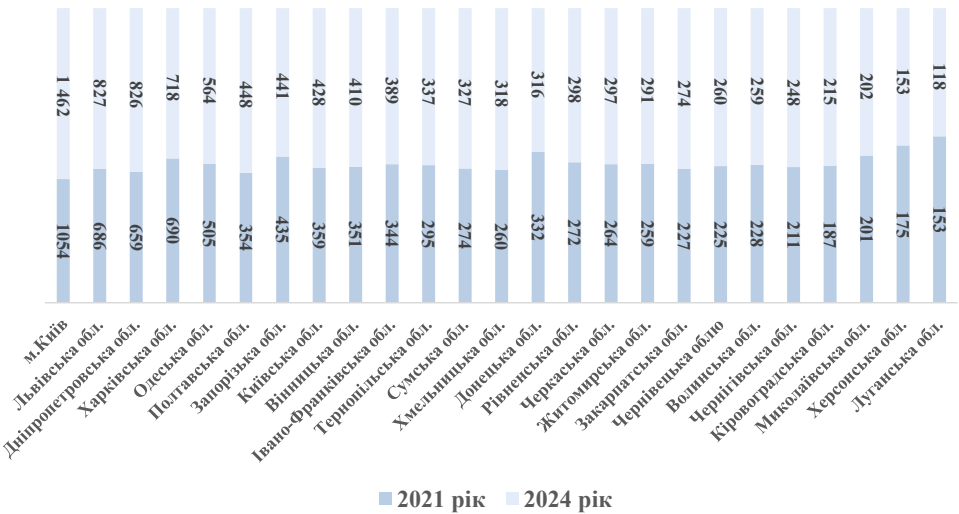

Рис. 1. Регіональний розподіл лікарів за спеціальностями у 2021 та 2024 рр., які можуть створювати плани лікування пацієнтам із ПР за Програмою

тити, що лікарні, які перебували на окупованій території країни, були релоковані, водночас юридична адреса закладу залишилася, а дані за окремими регіонами можуть різнитися.

Як бачимо, результати аналізу відображають нерівномірний розподіл спеціалістів, що підтверджує обмеженість кількості лікарів, які можуть надавати спеціалізовану медичну допомогу, та свідчить про важливість залучення лікарів – надавачів ПМД для діагностики та подальшого лікування захворювань на ранніх стадіях ПР.

Результати проведеного аналізу регіонального розподілу електронних рецептів, виписаних пацієнтам із ПР за 2021–2024 рр. на препарати за МНН, представлено в таблиці 2.

Важливо зазначити, що кожен період вирізнявся своїми особливостями в розширенні використання електронних рецептів лікарями для окремих груп пацієнтів, а саме:

- **2021 р.** – уведення порядку виписування електронних рецептів пацієнтам за станом розладів психіки та поведінки, епілепсії (п. 138 постанови КМУ від 15 лютого 2021 р. [8]);

- **2022 р.** – початок повномасштабної війни у країні, поряд із продовженням виписування електронних рецептів за програмою реімбурсації відновилися практика паперових рецептів. Додатково з'явилася можливість виписувати електронні рецепти для лікування болю коштом пацієнтів;

- **2023 р.** – розширення програми реімбурсації: за групами станів, що були додані в попередні роки, доповнили виписуванням електронних рецептів для категорій пацієнтів із хворобою Паркінсона та лікування болю, паліативної допомоги;

- **2024 р.** – програму реімбурсації доповнили лікарськими препаратами за МНН для лікування розладів психіки та поведінки, епілепсії.

Проведений аналіз виписування рецептів виявив, що виписування ЛЗ за МНН відбувається за трьома можливими напрямками фінансування: у межах програми медичних гарантій, за постановою КМУ від 17 серпня 1998 р. № 1303 (видатки з місцевих бюджетів на ЛЗ), коштом пацієнтів. Важливо, що включення до програми реімбурсації нових МНН та нозологій за ПР сприяло збільшенню обсягів виписаних електронних рецептів. Водночас кількість рецептів на придбання ліків коштом пацієнтів також стрімко зростає з кожним роком. Можливою причиною такого збільшення є залученість лікарів до електронного виписування рецептів на ЛЗ, що є позитивною динамікою ведення електронного обігу рецептів. Водночас така кількість рецептів на препарати, які

купують пацієнти власним коштом, може свідчити як про «вузький» перелік препаратів, що не задовольняє потреби пацієнтів, так і про складний маршрут пацієнта, який заважає отриманню електронного рецепта в лікаря ПМД.

Розподіл виписаних рецептів на препарати за МНН для пацієнтів із ПР представлено в таблиці 3. Для детального аналізу динаміки лікарських призначень та з'ясування причин збільшення виписаних рецептів на придбання препаратів коштом пацієнтів доцільно провести аналіз груп препаратів за МНН, які використовуються для лікування болю та надання паліативної допомоги (МНН Морфін, Фентаніл), лікування розладів психіки та поведінки, епілепсії (МНН Фенобарбітал і Діазепам) та які виписуються суто за електронними рецептами.

За результатами проведеного аналізу нормативних документів, протоколів лікування для пацієнтів, які потребують лікування болю та надання паліативної допомоги, а також опрацювання нами матеріалів ознайомчого курсу для лікарів щодо виписування рецептів за програмою реімбурсації (розміщені на сайті НСЗУ) було встановлено особливості виписування рецептів, а саме:

- розширення Програми на ЛЗ за МНН, як-от Морфін, Фентаніл, Фенобарбітал і Діазепам, відбувалося поступово, на початковому етапі лікарі виписували електронні рецепти за повну вартість, надалі відповідні препарати за МНН були включені до програми реімбурсації;

- визначення маршруту пацієнта, коли лікар-спеціаліст створює план лікування для пацієнта та направляє до лікаря ПМД для виписування електронного рецепта за програмою, на період часу, коли пацієнт ще не прийшов на прийом до лікаря ПМД, лікар-спеціаліст виписує електронний рецепт на придбання коштом пацієнта;

- визначення станів (нозологій), які включені до програми, потребує додаткового вивчення, адже невідомо, чи всі пацієнти з болем можуть отримати рецепт за програмою реімбурсації;

- обмеженість у програмі реімбурсації достатньої кількості дозувань ЛЗ та лікарських форм (наприклад: препарати групи за МНН Морфін – включено тільки таблетовану форму, відсутність форм із пролонгованим вивільненням; МНН Фентаніл – дозування 25 та 50 мг);

- наведені тільки узагальнені дані форм випуску ЛЗ, відпущених як коштом пацієнта, так і за видатки з місцевих бюджетів.

Для проведення аналізу рецептурного відпуску ЛЗ окремо було визначено кількість аптечних

Таблиця 2
Регіональний розподіл кількості виписаних електронних рецептів на лікарські засоби пацієнтам із ПР за 2021–2024 рр.

Області (регіони)	2021 р.			2022 р.			2023 р.			2024 р.		
	Програма реімбурсації	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Постанова КМУ № 1303
Вінницька	705	4 236	44	11 166	1 394	290	16 813	2 137	1 697			
Волинська	887	3 634	52	6 841	586	170	9 468	1 358	799			
Дніпропетровська	1 978	10 181	57	21 034	2 699	806	30 916	7 282	3 222			
Донецька	1 150	1 343	23	1 789	612	202	3 152	2 468	825			
Житомирська	1 796	7 122	70	12 173	2 546	699	18 556	9 115	2 893			
Закарпатська	352	2 316	83	4 812	1 471	431	7 724	2 890	1 877			
Запорізька	1 442	2 637	18	2 495	890	177	4 468	2 506	941			
Івано-Франківська	758	3 291	67	7 587	1 839	589	12 662	4 028	2 982			
Київська	759	3 111	121	8 530	3 063	226	14 613	6 711	937			
Кіровоградська	435	2 035	64	4 621	1 344	132	8 605	2 631	530			
Луганська	445	400	1	57	149	–	–	59	1			
Львівська	2 358	10 548	168	22 758	2 523	673	32 555	5 131	3 206			
м. Київ	1 822	12 727	620	31 040	11 006	592	49 224	30 953	2 005			
Миколаївська	564	1 216	44	3 535	1 176	168	7 237	2 805	880			
Одеська	732	3 162	74	8 321	2 726	537	15 193	7 244	1 628			
Полтавська	449	3 282	53	8 958	1 749	403	13 489	4 319	1 724			
Рівненська	411	1 968	83	6 513	1 601	122	10 790	2 790	728			
Сумська	978	3 373	48	8 164	2 735	418	13 856	5 183	1 685			
Тернопільська	739	3 729	52	7 912	879	329	12 023	2 190	1 506			
Харківська	1 548	2 986	35	9 315	1 937	300	16 805	4 554	1 372			
Херсонська	382	373	1	301	172	3	1 185	594	8			
Хмельницька	1 447	7 162	134	15 754	2 404	512	22 236	4 182	1 855			
Черкаська	718	2 733	201	9 929	2 789	551	18 416	5 056	3 261			
Чернівецька	254	1 260	86	3 801	1 152	307	7 212	4 089	1 681			
Чернігівська	719	2 207	269	8 663	3 892	133	15 157	7 448	659			
Загальна кількість	23 828	97 032	2 468	226 069	53 334	8 770	362 355	127 723	38 902			

Таблиця 3

Розподіл виписаних електронних рецептів на препарати за МНН для пацієнтів із ПР за 2021–2024 рр.

МНН	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта
Амітриптілін	1 190		5 039		6 961	968	9594	4 372
Апоморфін						1		9
Арипипразол						350	2 751	1 346
Біпериден					225	42	284	112
Вальпроєва кислота	2 406		9 319		13 530	986	17 344	5 000
Галоперидол	1 249		4 720		6 205	329	8 212	1 172
Діазепам				1 125		16 931	426	32 486
Есциталопрам						4 133	9 947	13 648
Карбамазепін	5 926		22 564		33 558	1 874	42 660	7 161
Кветіапін						2 221	7 596	8 966
Клозапін	4 308		19 239		25 955	435	33 674	1 925
Кломіпрамін						42		324
Ламотриджин	3 922		16 148		25 059	798	34 076	3 643
Леветиретакам						670	4 525	1 652
Леводопа, комбінації						16		50
Леводопа + Карбидопа					79 174	1 272	120 215	1 553
Леводопа+Карбидопа, комбін.						220		79
Морфін			730		4 429	7 861	21 641	10 904
Морфін, комбінація			10			54	184	45
Оланзапін						328		1 825
Пароксетин						1 112	3 432	3 377
Рисперидон	4 302		17 873		26 772	851	36 803	3 534
Сертралін						1 287	1 441	4 952
Фентоїн			88		1 029	38	1 516	129
Фенобарбітал				499		6 562	192	9 805
Фенобарбітал, комбін.						1 340		3 414
Фентаніл				104		1 797	950	2 346
Флуоксетин	525		2 042		3 172	816	5 076	3 894
Загальна кількість	23 828		97 032	2 468	226 069	53 334	362 355	127 723
						8 770		38 902

закладів з розподілом за регіонами (аптек і аптечних пунктів), які мали договір з НСЗУ та працювали за програмою реімбурсації у 2021–2024 рр., результати якого відображено в таблиці 4.

Кількість аптечних закладів, які можуть відпускати ЛЗ за програмою реімбурсації, поступово збільшується, що зумовлено змінами до ліцензійних умов провадження фармацевтичної діяльності, а саме обов'язковою вимогою наявності договору щодо реімбурсації вартості ліків в аптеках і аптечних пунктах, що розміщені на території лікувально-профілактичних закладів.

Наступним етапом змін для аптечних закладів є обов'язкова наявність договору з НСЗУ щодо реімбурсації вартості ліків з 1 липня 2025 р. для всіх аптек на території України та зобов'язання включити до програми групи станів, що стосуються відпуску ЛЗ, а не тільки медичних виробів.

Результати регіонального розподілу кількості відпущених електронних рецептів на ЛЗ пацієнтам із ПР за 2021–2024 рр. представлено в таблиці 5. Отримані дані свідчать про позитивну динаміку збільшення обсягів кількості погашених рецептів за програмою реімбурсації та коштом

місцевих бюджетів. Варто зазначити, що порівняльний аналіз кількості відпущених електронних рецептів за даною програмою щодо виписаних узагалі зберігає тенденцію до погашення від 79,5% у 2021 р. до 89,9% у 2024 р.

Окремого вивчення потребує питання погашення рецептів на придбання препаратів коштом пацієнтів, адже причиною зменшення кількості відпущених рецептів може бути як фінансовий тягар, так і складний маршрут пацієнта для отримання ЛЗ.

Висновки

1. Проведений розподіл лікарів за спеціальностями, які зареєстровані в ЕСОЗ та можуть виписувати ЛЗ пацієнтам із ПР, свідчить про обмежену кількість надавачів спеціалізованої медичної допомоги та важливість додаткового залучення лікарів – надавачів ПМД, що сприятиме підвищенню доступу пацієнтів до діагностики та лікування пацієнтів.

2. Встановлено, що виписування ЛЗ за МНН для пацієнтів із ПР відбувається за трьома напрямками фінансування: програмою реімбурсації, коштом місцевих бюджетів (за постановою

Таблиця 4

Кількість аптечних закладів, що здійснювали рецептурний відпуск ліків за програмою реімбурсації за регіонами країни з 2021 р. по 2024 р.

Області (регіони)	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
м. Київ	1 073	1 225	1 409	1 573
Дніпропетровська	997	1 218	1 285	1 357
Львівська	799	904	1 061	1 193
Одеська	722	739	861	1 005
Харківська	787	861	874	953
Київська	607	669	767	921
Хмельницька	442	529	731	776
Полтавська	430	506	590	711
Івано-Франківська	459	517	644	701
Вінницька	393	461	539	623
Житомирська	426	480	572	590
Черкаська	347	441	507	570
Рівненська	355	387	492	559
Закарпатська	287	316	464	532
Волинська	296	340	404	499
Запорізька	495	549	443	463
Тернопільська	300	346	400	452
Чернівецька	243	297	355	413
Миколаївська	308	293	344	411
Кіровоградська	234	295	318	369
Чернігівська	262	291	313	358
Сумська	302	330	333	353
Донецька	511	500	215	202
Херсонська	289	247	93	81
Луганська	256	236	–	–
Загальна кількість	11 620	12 977	14 014	15 665

Таблиця 5

Регіональний розподіл кількості відпущених (погашених) електронних рецептів пацієнтам із ПР за 2021–2024 рр.

Область виписування	2021 р.			2022 р.			2023 р.			2024 р.		
	Програма реімбурсації	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	Коштом пацієнта	постанова № 1303	Програма реімбурсації	Коштом пацієнта	постанова № 1303
Вінницька обл.	559	3 686	25	10 371	943	261	15 526	1 042	1 607			
Волинська обл.	747	3 108	16	6 305	289	158	8 617	763	732			
Дніпропетровська обл.	1 602	8 894	17	19 347	811	732	28 097	2 312	3 025			
Донецька обл.	925	984	12	1 424	224	171	2 622	521	743			
Житомирська обл.	1 323	5 616	29	10 705	1 654	619	16 329	4 267	2 715			
Закарпатська обл.	277	1 963	35	4 358	1 079	411	7 011	2 114	1 774			
Запорізька обл.	1 158	2 233	–	2 193	399	166	3 980	1 388	906			
Івано-Франківська обл.	556	2 521	5	6 571	681	510	10 982	1 692	2 621			
Київська обл.	626	2 575	38	7 561	630	70	12 486	1 277	319			
Кіровоградська обл.	334	1 461	38	4 053	657	92	7 524	1 051	335			
Луганська обл.	305	293	–	–	–	–	–	–	–			
Львівська обл.	1 938	9 323	99	21 013	1 407	612	29 866	2 068	3 019			
м. Київ	1 366	10 933	560	28 807	7 126	602	44 854	9 705	2 184			
Миколаївська обл.	445	951	19	3 068	638	128	6 485	1 362	769			
Одеська обл.	553	2 512	45	7 303	1 299	485	13 525	4 247	1 371			
Полтавська обл.	344	2 777	19	8 088	622	381	12 099	1 592	1 722			
Рівненська обл.	349	1 725	66	6 051	961	103	9 810	1 349	647			
Сумська обл.	769	2 810	21	7 467	1 906	360	12 354	2 962	1 545			
Тернопільська обл.	609	3 274	16	7 232	463	333	10 848	1 244	1 596			
Харківська обл.	1 349	2 537	11	8 357	855	267	15 430	2 025	1 302			
Херсонська обл.	287	268	–	207	34	2	933	81	5			
Хмельницька обл.	1 176	6 101	91	14 277	1 320	467	19 862	2 085	1 760			
Черкаська обл.	606	2 308	114	9 222	1 869	496	17 143	3 345	3 046			
Чернівецька обл.	184	1 081	53	3 279	525	233	6 055	1 797	1 399			
Чернігівська обл.	561	1 768	186	7 582	2 415	99	13 174	3 629	552			
Загальна к-ть	18 948	81 702	1 515	204 841	28 807	7 758	325 612	53 918	35 694			
% відпущених до виписаних рецептів	79,5	84,2	61,4	90,6	54,0	88,5	89,9	42,2	91,8			

№ 1303) та коштом пацієнтів. Також виявлено, що збільшення кількості електронних рецептів відображає високий рівень залученості лікарів до електронного документообігу.

3. Проведений аналіз виписаних ЛЗ за МНН в наданні МФД для лікування болю, паліативної допомоги (МНН Морфін та Фентаніл), а також МФД для пацієнтів з розладами психіки та поведінки, епілепсії (МНН Фенобарбітал і Діазепам) дозволив виявити чітку залежність призначення препаратів за МНН від установленого діагнозу пацієнта, класифікації хвороби та включення кодів захворювань до програми реімбурсації,

наявності лікарських форм, які лікар може призначити за програмою медичних гарантій.

4. За досліджуваний період 2021–2024 рр. спостерігалось поступове збільшення обсягів відпуску ЛЗ за електронними рецептами з аптечних закладів у рамках програми реімбурсації та коштом місцевих бюджетів. Водночас питання погашення електронних рецептів на придбання препаратів коштом пацієнтів потребує додаткового дослідження, адже причинами поступового спаду числа відпущених рецептів на ЛЗ можуть бути як нормативно-правові чинники, так і відсутність фінансових можливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань : постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.1998 р. № 1303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1303-98-%D0%BF#Text>

2. Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2025 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 р. № 1503. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1503-2024-%D0%BF#Text>

3. Немченко А.С., Царьова К.О., Падецька Л.В. Дослідження сучасних проблем рецептурного відпуску лікарських засобів в Україні. Формування національної лікарської політики за умов упровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики : матеріали V Всеукраїнської науково-освітньої інтернет-конференції, м. Харків, 12–13 березня 2019 р. Харків, 2019. С. 60–70.

4. Гала Л.О., Чубай А.О. Аналіз вітчизняного переліку безрецептурних лікарських засобів та розроблення підходів до його вдосконалення. *Фармацевтичний журнал*. 2022. Т. 77. № 4. С. 12–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pharmazh_2022_77_4_3

5. Гудзенко О.П., Барнатович С.В. Експертна оцінка стану рецептурного відпуску лікарських засобів на регіональному фармацевтичному ринку та напрями його вдосконалення. *Фармацевтичний журнал*. 2016. № № 3–4. С. 5–11.

6. Терещенко Л.В., Корж Ю.В., Терещенко О.С., Волкова А.В., Афанасенко О.В. Оцінка стану виписки рецептів фармацевтами в контексті впровадження електронних рецептів в Україні. *Соціальна фармація в охороні здоров'я*. 2024. Т. 10 (2). С. 54–62. <https://doi.org/10.24959/sphhchj.24.319>

7. Про затвердження Правил виписування рецептів на лікарські засоби і медичні вироби, Порядку відпуску лікарських засобів і медичних виробів з аптек та їхніх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 10.07.2005 р. № 360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-05#Text>

8. Деякі питання реалізації програми державних гарантій медичного обслуговування населення у II–IV кварталах 2021 р. : постанова Кабінету Міністрів України від 15.01.2021 р. № 133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133-2021-%D0%BF#Text>

REFERENCES

1. Kabinet Ministriv Ukrainy. (1998). Pro vporiadkuvannya bezoplatnoho ta pilhovoho vidpusku likarskykh zasobiv za retseptamy likariv u razi ambulatornoho likuvannya okremykh hrup naselennia ta za pevnymy katehoriiami zakhvoriuvan: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.08.1998 № 1303 [On regulating the free and preferential dispensing of medicines according to doctors' prescriptions in the case of outpatient treatment of certain groups of the population and for certain categories of diseases: Resolution № 1303]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1303-98-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

2. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2024). Deiaki pytannia realizatsii prohramy derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannya naselennia u 2025 rotsi: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.12.2024 № 1503 [Some questions of the implementation of the program of state guarantees of medical care for the population by 2025: Resolution № 1503]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1503-2024-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

3. Nemchenko, A.S., Tsarova, K.O., Padetska, L.V. (2019). Doslidzhennia suchasnykh problem retsep-turnoho vidpusku likarskykh zasobiv v Ukraini [Research into current problems of prescription drug dispensing in Ukraine]. Formuvannya natsionalnoi likarskoi polityky za umov vprovadzhennia medychnoho strakhuvannia: pytannia osvity, teorii ta praktyky: materialy V Vseukr. nauk.-osvitnoi internet-konf. Kharkiv. 2019 [in Ukrainian].

4. Hala, L.O., Chubai, A.O. (2022). Analiz vitchyznianoho pereliku bezretsepturnykh likarskykh zasobiv ta rozroblennia pidkhodiv do yoho vdoskonalennia [Analysis of the domestic list of over-the-counter medicines and development of approaches to its improvement]. *Farmatsevtichnyi zhurnal*, 77 (4), 12–19. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/pharmazh_2022_77_4_3 [in Ukrainian].

5. Hudzenko, O.P., Barnatovych, S.V. (2016). Ekspertna otsinka stanu retsepturnoho vidpusku likar-skykh zasobiv na rehionalnomu farmatsevtichnomu rynku ta napriamy yoho udoskonalennia [Expert assessment of the state of prescription dispensing of medicines on the regional pharmaceutical market and directions for its improvement]. *Farmatsevtichniy zhurnal*, 3–4, 5–11 [in Ukrainian].

6. Tereshchenko, LV., Korzh, Yu.V., Tereshchenko, O.S., Volkova, A.V., & Afanasenko, O.V. (2024) Otsinka stanu vypysky retseptiv farmatsevtamy v konteksti vprovadzhennia elektronnykh retseptiv v Ukraini [Expert assessment of the state of prescription dispensing of medicines on the regional pharmaceutical market and directions for its improvement]. *Sotsialna farmatsiia v okhoroni zdorovia*, 10 (2), 54–62. <https://doi.org/10.24959/sphhcj.24.319> [in Ukrainian]

7. Ministry of Health of Ukraine. (2005). Pro zatverdzhennia Pravyl vypysuvannia retseptiv na likarski zasoby i medychni vyroby, Poriadku vidpusku likarskykh zasobiv i medychnykh vyrobiv z aptek ta yikhnikh strukturnykh pidrozdiliv, Instruktzii pro poriadok zberihannia, obliku ta znyshchennia retsepturnykh blankiv: nakaz MOZ Ukrainy vid 10.07.2005 № 360 [On approval of the Rules for writing prescriptions for medicines and medical devices, the Procedure for dispensing medicines and medical devices from pharmacies and their structural divisions, Instructions on the procedure for storing, recording and destroying prescription forms: Order № 360]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-05#Text>

8. Deiaki pytannia realizatsii prohramy derzhavnykh harantii medychnoho obsluhovuvannia naseleння u II–IV kvartalakh 2021 roku: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15.02.2021 № 133 [Some issues of implementing the program of state guarantees of medical care for the population in the II–IV quarters of 2021. Order № 133]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133-2021-%D0%BF#Text>